

Batlamyus'un Coğrafya'sı: II. yüzyıldan XXI. yüzyıla

Batlamyus, Hipparkhos (MÖ 190-120) ve Eratosthenes gibi İlk Çağ'ın büyük astronomlarının görüş ve buluşlarından önemli ölçüde faydalanmış, bu konuda dağınık bir şekilde bulunan bilgileri derleyerek sistematize etmiştir. "Yer Merkezli Evren" modelini geliştirirken, Dünya'nın sabit ve hareketsiz olduğunu ispatlamak üzere deliller öne sürmüştür. Bu delillerin kaynağı olan gözlemleri kendisinin bilfiil yapıp yapmadığı net olmamakla birlikte, onun astronomiyi bir bilim haline getirdiği ve kendisinden öncekilerin çalışmalarına teorik anlamda büyük ölçüde eklemeler yaptığı muhakkaktır.

Klasik İslam kaynaklarında Batlamyus veya Batlamyus el-Kalûzî diye anılan Klaudius Ptolemaios'un hayatı hakkında ne Doğu ne de Batı kaynaklarında yeterli bilgi vardır. Günümüze ulaşan bilgiler de yer yer birbiriyile çelişmektedir.

İslam kaynakları, görüş birliği halinde Batlamyus'un İskenderiye'de doğup büyüdüğünü, araştırmalarını da İskenderiye'de yaptığını belirtirken; Bizanslı Theodoros Meliteniota, onun Ptolemaios Hermii adlı şehirde doğduğunu iddia etmektedir. Bununla birlikte Mes'ûdi, *et-ter-bih ve'l-işraf* adlı eserinde, Batlamyus'un büyük astronomi kitabı *Almagest*'teki (*Matematik Sentaks*) bazı astronomik gözlemlerden yola çıkarak, onun, yirmi iki yıl Roma krallığı yapmış olan ve MS 161 yılında ölen Antoninus (Plus) zamanında yaşadığını tespit etmiştir.(1)

Ptolemaios ismi, Büyük İskender zamanında Makedonyalı zengin tabakada yaygındı. MÖ 323 yılında Büyük İskender'in ordusundan bu isimde bir General (Ptolemaios I Soter), firavun unvanını da alarak Mısır'da krallığı ilan etmişti.

İslam kaynakları, görüş birliği halinde Batlamyus'un İskenderiye'de doğup büyüdüğünü, araştırmalarını da İskenderiye'de yaptığını belirtirken; Bizanslı Theodoros Meliteniota, onun Ptolemaios Hermii adlı şehirde doğduğunu iddia etmektedir.

Sonraki bütün Mısır kralları, Roma dönemine kadar Ptolemaios ismini de kullanmışlardır. Ebu Ma'sher el-Belhi (IX. yüzyıl), Batlamyus'u söz konusu hanedanın soyundan sayarak İskender'den sonraki on Mısır kralının bilgin olduklarını ve *Almagest*'in yazarı Batlamyus'un da onların soyundan bir bilgin olduğunu belirtmiştir. (2) Ancak bununla ilgili günümüze ulaşan bir kanıt bulunmamaktadır.

Batlamyus'un, İskenderiye Kütüphanesinde görev aldığı düşünülmektedir.